

MAGDALENA TAFELSKA¹

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Teologiczny

Katecheza chrzcielna jako szansa rozwoju religijnego rodziców

Baptismal catechesis as an opportunity for religious development of parents

WSTĘP

Przemiany zachodzące we współczesnym świecie niosą ze sobą coraz częściej negatywne zjawiska w dziedzinie życia rodzinnego i religijnego. Zubożenie religijne, a także brak żywego świadectwa wiary ze strony rodziców, stawiają przed nami wiele pytań i wątpliwości dotyczących przyszłego kształtu rodziny. Współczesny kryzys tożsamości religijnej oraz coraz bardziej zmniejszający się wpływ wartości religijnych na życie społeczne niewątpliwie negatywnie wpływają na przeżywanie wiary. Również środki masowego przekazu, często o nastawieniu komercyjnym i liberalnym, wiary nie umacniają².

Są to znaki czasu wzywające zarówno duchownych, jak i świeckich do wspólnej troski o przekazywanie wiary. Tak bowiem jak milczący rodzice nie nauczą swojego dziecka wypowiedzenia pierwszych słów, tak też i rodzice, którzy nie żyją wiarą i nie są dla swoich dzieci wiarygodnymi świadkami, tej wiary im nie przekażą. Powstaje zatem pytanie, czy katecheza dorosłych, a w tym kontekście szczególnie katecheza chrzcielna rodziców, jest szansą ich religijnego rozwoju. O konieczności podjęcia takiej katechezy w różnych jej wymiarach

¹ Magdalena Tafelska – absolwentka Wydziału Teologicznego w Poznaniu. Obecnie doktorantka II roku w Zakładzie Teologii Moralnej i Duchowości. Przedmiotem powstającej rozprawy doktorskiej jest *Medyczna etyka troski o człowieka w schyłkowym okresie życia*. Wśród zainteresowań naukowych wymienić można również tematy dotyczące małżeństwa i rodziny. Współorganizatorka Festiwalu Nauki i Sztuki na Wydziale Teologicznym.

² Por. K. Misiaszek, *Dorośli w procesie ewangelizacji i katechezy*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. Misiaszek, Warszawa 2002, s. 117.

mówią również dokumenty Kościoła i choć w obrębie tego tematu nie powstało ich jeszcze za wiele, to wśród najistotniejszych wymienić można np. dokument autorstwa Międzynarodowej Rady do spraw Katechezy *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej* oraz *Dyrektorium katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce z 2001 r.* W dokumentach tych podkreśla się potrzebę zadbania o dorosłego chrześcijanina, który powinien być nieustannie formowany tak, aby jego „zażyłość z Jezusem” była wciąż pogłębianą³. Zażyłość ta doprowadzić ma dorosłego człowieka do uwielbienia Boga oraz budowania królestwa, jak bowiem wskazuje Międzynarodowa Rada ds. Katechezy „Królestwo Boże rozwija się, jak ziarno w glebie, przede wszystkim poprzez pracowitość swoich dorosłych członków; sam natomiast Kościół, i każda forma katechezy, ubogaca się dojrzałością i mądrością osób dorosłych, co także przyczynia się do utrwalenia prawdy w życiu Ludu Bożego”⁴.

1. ROZUMIENIE I POTRZEBA KATECHEZY DOROSŁYCH

1.1. Definicja katechezy dorosłych

Mówiąc o katechezie dorosłych, mamy na myśli tych, którzy sami stali się już dojrzałymi w wierze i pragną przekazywać ją innym (przede wszystkim chodzi tu o środowisko rodzinne i w pierwszej kolejności o przekazywanie tejże wiary dzieciom), bądź też myślimy tu o tych, którzy zagubieni w przestrzeni życia religijnego potrzebują światła do dojrzałego uformowania swojego życia wiary⁵. Cel jest jednak zawsze jeden i ten sam: uświadomienie dorosłym konieczności ich świadectwa i podjęcia apostołskiej misji.

Trudno podać jedną zwięzłą definicję tejże katechezy, gdyż zazwyczaj różnicuje się ją ze względu na zakres, jaki obejmuje, intensywność i czas trwania. Jednakże jest ona zawsze rozumiana jako „element całościowego procesu ewangelizacji”⁶. Katecheza ta prowadzić ma przede wszystkim do pogłębienia wiary zaszczeplonej w chrzcie św. oraz pobudzać do nieustannego rozwoju religijnego. Dlatego też z jednej strony katecheza ta musi być wpisana w całość prowadzonych przez Kościół działań, ale z drugiej strony stanowić powinna osobną formę, ponieważ ma być ona zupełnie różna od pierwszego głoszenia, które jest

³ Dyrektorium Katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce, nr 21: file:///C:/Users/Downlo ads/Dyrektorium_Katechetyczne.pdf [dostęp 05.01.2015].

⁴ Międzynarodowa Rada ds. Katechezy, *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej*, Watykan 1990, red. A. Królikowska, tłum. K. Misiaszek, Kraków 2001, nr 24.

⁵ Por. *Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci. Katecheza dorosłych w Archidiecezji Poznańskiej*, Poznań 2011, s. 8.

⁶ Por. Paweł VI, *Evangelium nuntiandi*, Poznań 1991, nr 17; Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*, Poznań 1995, nr 18; *Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci*, dz. cyt., s. 9.

przepowiadaniem Ewangelii tym, którzy nigdy o niej nie słyszeli, lub tym, którzy już dawno o niej nie pamiętają. Jest ona również zupełnie różna od systematycznego kształcenia religijnego (np. w szkołach), ponieważ sięga dużo dalej. Ponadto nie powinna być przypadkowa, gdyż winna opierać się na wzajemnych odniesieniach do innych praktyk i działań prowadzących do rozwoju życia religijnego (np. powinna być ukierunkowana na sakramenty). Jej zadaniem jest również podejmowanie głoszenia orędzia chrześcijańskiego z uwzględnieniem specyfiki danego środowiska. Od fundamentalnych zasad (np. zawartych w *Credo*) musi przechodzić do doświadczeń życiowych. Jej zadaniem jest skupianie się na słuchaniu słowa Bożego, jego celebracji i pobudzaniu do żywego świadectwa miłości⁷. Katecheza dorosłych jest więc odpowiedzią na współczesne znaki czasu. Katecheza ta zapobiegać ma także powstawaniu takich zjawisk, które prowadziłyby do osłabienia przez rodziców owoców katechizacji formalnej ich dzieci. Nade wszystko zaś jest odpowiedzią na pragnienie pogłębienia swojego osobistego życia wiary⁸.

Opierając się więc na definicji tego pojęcia, można by powiedzieć, że katecheza dorosłych jest „procesem, za pomocą którego w imieniu i na zlecenie Kościoła dokonuje się przepowiadanie wiary dorosłym [...], by ich wiara oświeconą nauką stawała się żywą, wyraźną i czynną”⁹.

W tym kontekście warto zaznaczyć, że obecnie katecheza dorosłych poza formalnym, cyklicznym aspektem przyjmuje również formę tymczasową. Często bowiem poprzedza ona ważne wydarzenia, szczególnie te związane z życiem sakramentalnym. W tym aspekcie nazywana jest np. „katechezą dla rodziców” czy też „katechezą chrzcielną”. Organizowana jest przed chrztem św. dzieci, ich Pierwszą Komunią św. czy też później przed bierzmowaniem. Przy okazji więc wprowadzania dzieci do wspólnoty Ludu Bożego czy też towarzyszenia dzieciom w dalszych latach rozwoju ich wiary pojawia się szansa formacji rodziców, którzy dla swoich dzieci są pierwszymi świadkami i nauczycielami wiary. Stają się więc oni apostołami wobec swojego potomstwa, jednakże tak jak i apostołowie, którzy otrzymali posłanie od swojego Mistrza, tak też i oni potrzebują tego posłania i umocnienia ze strony Kościoła.

Szczególną formą katechezy dorosłych jest wyżej wspomniana katecheza chrzcielna, która od samych początków opierała się na przywoływaniu wydarzeń biblijnych. Wody potopu oraz przejście przez Morze Czerwone dały początek rozważaniom na temat wód chrzcielnych. Następnie stosując przy chrzcie formułę trynitarną, w katechezie chrzcielnej zaczęto odwoływać się do Pawłowego

⁷ Por. *Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci*, dz. cyt., s. 9.

⁸ Por. tamże, s. 9-10.

⁹ R. Chałupniak, *Jaka katecheza dla dorosłych?*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. R. Misiaszek, Warszawa 2002, s. 95.

symbolu zanurzenia w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa¹⁰. Jednakże, idąc za myślą Pawła, u samych początków nie znajdowano podstaw do przeprowadzania „programowej” katechezy dla rodziców pragnących ochrzcić swoje dzieci, gdyż tekst Kol 3,20 „Dzieci, bądźcie posłuszne rodzicom we wszystkim, bo to jest miłe Panu”¹¹ pozwalał uznawać w pierwotnym Kościele, że dzieci rodziców chrześcijańskich można również nazywać chrześcijanami. Chrzest udzielany był więc dopiero po osiągnięciu dorosłości, a osoba pragnąca go przyjąć musiała się do niego należycie przygotować. Sama jednak konieczność wcześniejszego przygotowania się do tego wydarzenia wpływała przede wszystkim z realizacji nakazu misyjnego: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody chrzcząc je w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”(Mt 28,19). Realizacja tego nakazu dawała przekonanie, że chrztu nie można udzielać bez wcześniejszego nauczania¹². Ponadto w Kościele pierwotnym sama katecheza rozumiana była przede wszystkim jako nauka głoszona katechumenom przed przyjęciem chrztu¹³. Dziś można zauważyć przesunięcie akcentów, gdyż przygotowanie do chrztu dzieci nie obejmuje przygotowania samych kandydatów, ale tych, którzy o ten sakrament dla nich proszą. Jednakże tym, co pozostało niezmiennie, jest to, iż w zwyczajnych okolicznościach chrztu nie zwykło się udzielać bez wcześniejszego nauczania.

1.2. Adresaci katechezy dorosłych

Adresatami tej katechezy są przede wszystkim osoby dorosłe, które po przyjęciu sakramentu chrztu, a także pozostałych sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, podejmując różne obowiązki wypływające ze stanu ich życia, mają stawać się coraz bardziej świadomymi członkami wspólnoty Kościoła, którą winni również rozwijać. W katechezie tej szczególną rolę odgrywają katechiści świeccy, czyli te osoby, które żyjąc swą wiarą na co dzień, pragną dawać o niej żywe świadectwo. Dlatego też istnieją już specjalne szkoły dla katechistów, które dają odpowiednie przygotowanie do podjęcia tego odpowiedzialnego zadania. Osoby dorosłe będące podmiotem omawianej tu katechezy mają więc zostać doprowadzone poprzez udział w niej przede wszystkim do świadomego uczestnictwa w misterium śmierci i zmartwychwstania Jezusa tak, aby następnie same, świadomie uczestnicząc w tym misterium, mogły w nie wprowadzać innych¹⁴.

¹⁰ Por. M. Rusiecki, *Katecheza chrzcielna*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, red. A. Szostek, B. Migut, Lublin 2000, s. 1030.

¹¹ *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2003.

¹² Por. *Chrzest dzieci*, w: *Encyklopedia Kościoła*, t. 1, red. F.L. Cross, Warszawa 2003, s. 406-407.

¹³ Por. *Katecheza*, w: *Encyklopedia Kościoła*, t. 1, dz. cyt., s. 1127.

¹⁴ Por. *Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci*, dz. cyt., s. 14.

Dlatego też szczególnymi adresatami tej katechezy są rodzice. Oni bowiem, uczestnicząc w przekazywaniu życia, dostępują wielkiego zaszczytu współpracy w dziele stwórczym Boga. Jednakże ten zaszczyt nakłada na nich również liczne obowiązki, które powinni sumiennie realizować¹⁵. Rodzina bowiem, którą założyli, jest miejscem nie tylko rozwoju fizycznego czy emocjonalnego jej członków, ale również ma troszczyć się o rozwój i wzrost duchowy. W niej poprzez świadectwo rodziców ma być uwrażliwiany zmysł wiary dzieci, który pozwoli im na przeżywanie spraw doczesnych w kontekście nadziei wiecznej. Rodzicom bowiem, którzy starają się zapewnić wszelkie dobra swoim dzieciom, powinno również zależeć na osiągnięciu przez nie dóbr wiecznych.

Dlatego też rodzina staje się pierwszym adresatem katechezy, jest jej podstawowym podmiotem. Potwierdza to Sobór Watykański II, który rodziców nazywa „pierwszymi zwiastunami wiary”¹⁶. Katecheza rodzinna jest więc realizacją katechetycznej misji Kościoła, który pełniąc tę misję, odpowiada na potrzeby współczesnego świata¹⁷. Małżonkowie powinni więc wiedzieć, że rodzina, którą tworzą, musi mieć religijno-apostolski charakter, który pozwoli na właściwy rozwój jej najmłodszych członków tak, aby w przyszłości sami umieli dokonać właściwych wyborów i świadomi swej wiary mogli według niej kształtować swoje życie¹⁸. Także Jan Paweł II w odniesieniu do katechezy rodziców w *Redemptor hominis* napisał: „owszem trzeba coraz bardziej dążyć do tego, aby różne formy katechezy i różne jej dziedziny – poczynając od tej podstawowej jaką jest katecheza rodzinna: katecheza rodziców w stosunku do swych własnych dzieci – świadczyły o powszechnym uczestnictwie całego Ludu Bożego w prorockiej posłudze samego Chrystusa”¹⁹.

Nie można zatem kształtować dojrzałej postawy religijnej dzieci bez dojrzałej postawy rodziców. Tylko bowiem zakładając takie wzajemne odniesienie, można mówić o korzystnych warunkach do przeprowadzenia katechezy, w pierwszej kolejności katechezy chrzcielnej czy też w późniejszym czasie innych katechez rodzinnych²⁰. Rodzice jako pierwsi wychowawcy i świadkowie wiary wobec swoich dzieci wezwani są więc do udziału w tychże katechezach, a także do głoszenia słowa Bożego²¹. Międzynarodowa Rada ds. Katechezy przypomina, że „formacja ta, uwzględniając rolę społeczną rodziny, ma stać się dla ludzi wierzą-

¹⁵ Por. J. Stala, *Rola katechezy dorosłych w formacji katechetycznej rodziców*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, Warszawa 2002, s. 159.

¹⁶ Por. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, Poznań 2005, nr 11; J. Stala, *Rola katechezy dorosłych w formacji katechetycznej rodziców*, dz. cyt., s. 160.

¹⁷ Por. J. Stala, *Rola katechezy dorosłych w formacji katechetycznej rodziców*, dz. cyt., s. 160.

¹⁸ Tamże, s. 161.

¹⁹ Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, Poznań 2001, nr 19.

²⁰ Tamże.

²¹ Por. Sobór Watykański II, *Dekret o apostołstwie świeckich*, Poznań 2005, nr 10.

cych – żyjących w środowisku rodzinnym, okazją do przekazania im umiejętności niezbędnych dla skuteczności prowadzonych przez rodziców jako wychowawców działań”²². Dlatego też Rada ta uznaje, że udział rodziców w katechezach jest jedną z najbardziej wyrazistych form katechezy dorosłych, które dziś bez wątplenia należy wykorzystywać²³.

Rodzice już w sakramencie małżeństwa wobec Boga przysięgali, że potomstwo, którym zostaną obdarzeni, wychowane zostanie przez nich w wierze katolickiej, dlatego też w tymże sakramencie zostali wzbogaceni specjalnymi łaskami uzdalniającymi ich do przekazywania wartości tak ludzkich, jak i religijnych. Dlatego też w późniejszym czasie, realizując dar prokreacji, powinni być wsparci działaniem Kościoła i pomocą duszpasterską tak, aby powołanie, którym zostali obdarzeni, mogło zostać w nich ożywione, a łaska przez nich przyjęta mogła zostać owocnie wykorzystana.

2. ZADANIA KATECHEZY CHRZCIELNEJ

2.1. Rozwijanie świadomości chrztu

Małżonkowie wzbogaceni łaskami płynącymi z zawartego sakramentu już w chwili zaślubin powinni być świadomi, że tak jak wcześniej przygotowywali się do zawarcia związku małżeńskiego, tak od tego momentu, gdy stają się małżonkami, rozpoczyna się dla nich czas przygotowania do wypełnienia przyszłych obowiązków rodzicielskich. Do podjęcia tej funkcji w mniej świadomy sposób przygotowani są już wcześniej. Żyjąc bowiem we własnych rodzinach, uczyli się tych ról, które sami teraz będą odgrywać.

Dlatego też u samego początku naprzeciw nim wychodzi Kościół ze swoją katechezą, ponieważ rodzice, którzy pragną wprowadzić swoje dziecko do wspólnoty Kościoła, powinni być świadomi tej tajemnicy i łaski, której ich dziecko dostąpi. Aby ta świadomość mogła być w nich zaszczerpiona, katecheza, w której będą uczestniczyć, musi zawierać kilka istotnych elementów.

Jako pierwszy należy wymienić modlitwę. To ona powinna rozpoczynać katechezę, przed rozpoczęciem bowiem dialogu z katechizowanymi należy zaprosić ich do dialogu z samym Bogiem, który ma dotknąć i przemienić ich serce²⁴.

Dziś w czasie prowadzenia katechez chrzcielnych sugeruje się również odejście od przekazywania wiedzy na temat tajemnicy wiary, gdyż to powinno dokonywać się wcześniej w czasie systematycznej katechezy szkolnej. Należy się

²² Por. J. Stala, *Rola katechezy dorosłych w formacji katechetycznej rodziców*, dz. cyt., s. 162.

²³ Tamże.

²⁴ Por. Z. Brzezinka, *Katecheza przygotowująca rodziców do chrztu dziecka*: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/K/chrzcielna1.html> [dostęp 09.03.2015].

natomiast skoncentrować na liturgii, która jest źródłem i szczytem życia oraz posługi Kościoła. Chodzi tu przede wszystkim o odniesienie do tajemnicy paschalnej Chrystusa, która jest wyrazem miłości Boga do ludzi, o wzbudzenie świadomości, że obecność Chrystusa we wspólnocie Kościoła najpełniej wyraża się właśnie przez sakramenty. Są one skutecznymi znakami, poprzez które Zmartwychwstały wychodzi na spotkanie z człowiekiem. Ukazanie takiego związku pomiędzy katechezą chrzcielną a liturgią pozwala na uczynienie z niej prawdziwej szkoły wiary, w której rodzice uczą się nawiązywać i rozwijać swój kontakt z Bogiem, a także uczą się przyjmowania konkretnych postaw wobec Boga, które później przełożą swoim dzieciom²⁵.

Kolejnym ważnym elementem katechezy chrzcielnej w ramach wzbudzania w rodzicach świadomości znaczenia chrztu św. jest ukazanie trynitarnego wymiaru tego wydarzenia²⁶. „Katecheza winna kształtować w wierzącym przekonanie o trwaniu w żywym związku z Ojcem, Synem i Duchem Świętym, działającym w momencie chrztu, ale również i w dalszym życiu chrześcijanina. [...] Podkreślenie trynitarnego wymiaru [...] ma na celu zauważenie również owoców tego wydarzenia, których inicjatorem oraz samym źródłem jest cała Trójca Święta”²⁷.

Mówiąc o katechezie chrzcielnej budującej na liturgii oraz tajemnicy trynitarniej, nie można pominąć również jej wymiaru biblijnego. Pismo Święte bowiem jest kluczem do odczytania we właściwym świetle zbawczego orędzia wpisane go w wydarzenie chrztu²⁸. Tak jak chrzest jest początkiem życia Bożego, tak Biblia jest początkiem odkrywania osobistej relacji z Bogiem, który stał się Słowem Wcielonym dla jeszcze głębszego wejścia w historię człowieka tak, by tę historię móc przemieniać.

Podczas przygotowania rodziców do chrztu św. dzieci potrzebna jest również spowiedź święta. Katecheza chrzcielna bowiem jest katechezą sakramentalną i choć głównym motywem jej organizowania jest przygotowanie rodziców do wydarzenia chrztu dziecka, to jej sercem ma być Eucharystia, w której rodzina będzie uczestniczyła w pełny sposób²⁹.

Ważnym elementem katechezy chrzcielnej jest też jej wymiar społeczny. Rodzice muszą wiedzieć, że z chwilą chrztu ich dziecko zostanie włączone w społeczność Ludu Bożego, któremu przewodzi Chrystus. Chodzi tu zatem o to, aby katecheza ta miała także wymiar eklezjalny, by zwracała uwagę katechizo-

²⁵ Por. Z. Marek, *Rzeczywistość chrztu w ujęciu polskiej katechezy*, w: *Chrzest na nowo odczytany*, red. J. Decyk, Warszawa 2001, s. 137-138.

²⁶ Tamże, s. 140.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże, s. 145-146.

²⁹ Por. *Chrzest dziecka. Modlitewnik i praktyczne rady dla rodziców i chrzestnych*, red. R. Bagiński, J. Kamiński, Płock 2010, s. 29.

wanych na ich udział w życiu Kościoła oraz na ich odpowiedzialność za jego losy³⁰. Szerzej wymiar ten zostanie omówiony w dalszym paragrafie.

Można więc powiedzieć, że aby katecheza chrzcielna mogła rozwinąć w katechizowanych świadomość tego, o jak ważny sakrament proszą dla swojego dziecka, powinna być przede wszystkim katechezą sakramentalną, trynitarną, biblijną oraz eklezjalną. Poprzez uwzględnienie tych elementów katecheza ta nabiera pełnego wymiaru, prowadzi do odkrycia głębokiej rzeczywistości wydarzenia chrztu oraz pozwala na przyjęcie przez rodziców apostolskiej postawy względem tych, którzy zostali im powierzeni.

2.2. Pobudzanie do świadectwa wiary

Szczegółowym zadaniem katechezy chrzcielnej jest prowadzenie osób w niej uczestniczących do pogłębienia ich wiary. Ma się to dokonywać przez nieustanne otwieranie przed katechizowanymi dróg umożliwiających im danie osobistej odpowiedzi na skierowane do nich słowo Boże³¹. Rodzice w czasie katechezy chrzcielnej wprowadzani są więc w teologię sakramentu, który niegdyś sami przyjęli, a o który teraz proszą dla swojego dziecka. Katecheza ta prowadzi jej uczestników od *w i e d z i e ć* poprzez *b y ć*, aż do *d z i a ł a ć*. Jej zadaniem jest więc kształtowanie dojrzałego i świadomego chrześcijanina³². W przypadku rodziców proszących o chrzest dziecka jest to rzecz bardzo ważna, gdyż najpierw sami powinni oni zadbać o swoją formację, aby następnie móc formować tych, którzy zostali im powierzeni, ponieważ „dojrzałym chrześcijaninem jest tylko ten człowiek, który wierzy w Chrystusa, a jego wiara spontanicznie wydaje owoce dobrych uczynków i przez te uczynki staje się doskonała”³³ (por. Jk 2,14.22).

W katechezie tej chodzi również o doprowadzenie do umiejętnego formułowania oceny zmian zachodzących w świecie tak, aby mogły być one interpretowane w świetle zamysłu Bożego. Nie można pominąć również konieczności wyjaśniania współczesnych problemów moralnych oraz religijnych³⁴, bowiem to co niejasne, może zniechęcać do ćwiczenia się w określonych cnotach moralnych i do rozwijania ich w sobie. Katecheza ta będzie więc szansą wyjaśnienia pewnych wątpliwości lub właściwego uargumentowania spraw wątpliwych. Dlatego też często mówi się, że katecheza ta powinna być „elitarna” (tak jak często jest to w przypadku przygotowania rodziców do chrztu dzieci), to znaczy powinna odbywać się w małym gronie, aby prowadzący ją mógł swobodnie dotrzeć z właściwym przekazem do wszystkich katechizowanych.

³⁰ Por. Z. Marek, *Rzeczywistość chrztu w ujęciu polskiej katechezy*, dz. cyt., s. 141-142.

³¹ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele, dz. cyt., nr 32.

³² Por. R. Chałupniak, *Jaka katecheza dla dorosłych?*, dz. cyt., s. 93-94.

³³ Por. tamże, s. 94.

³⁴ Por. *Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci*, dz. cyt., s. 10.

Kościół, realizując swe doczesne zadania, poprzez katechezę pobudza osoby dorosłe do podjęcia odpowiedzialności za przekazywanie wiary, co wyrażać się ma przede wszystkim w ich odważnym świadectwie chrześcijańskiego życia³⁵, a także dąży do uczynienia z tychże osób uważnych słuchaczy słowa Bożego, gdyż słowo zasiane w ich życiu i świadomie przyjęte może wydać obfite owoce w środowisku ich bytowania na płaszczyźnie kulturalnej, zawodowej oraz rodzinnej³⁶.

2.3. Odkrywanie potrzeby eklezjalnego przeżywania wiary

Osoby dorosłe z racji różnych pełnionych przez siebie funkcji wpisane są w ciąg rozmaitych relacji. Są to najczęściej relacje związane z życiem zawodowym oraz podejmowanymi funkcjami społecznymi. Jednak pierwsza z nich wynika z założenia rodziny. Rodzina bowiem będąca podstawową komórką społeczną stawia przed człowiekiem wiele zadań, do których musi być odpowiednio przygotowany. Człowiek potrzebuje tych wszystkich odniesień, potrzebuje różnych relacji, dlatego też w naturalny sposób pragnie realizować się w różnych wymiarach życia społecznego. Wynika to z potrzeby poczucia wspólnoty, gdyż jak pisał Thomas Merton: „nikt z nas nie jest samotną wyspą”. Oznacza to, że potrzebujemy drugiego człowieka przede wszystkim do stworzenia tych pierwszych relacji rodzinnych, które zaspokajają naszą potrzebę miłości oraz poczucia bezpieczeństwa, potrzebujemy też innych relacji w życiu społecznym, które pozwalają np. na wspólnotowe osiągnięcie wyznaczonych celów. W odniesieniu do drugiego dokonuje się bowiem również mój osobisty rozwój, dlatego też, jeśli będziemy mówić o potrzebie rozwoju w dziedzinie życia religijnego, to również tu nie można zapomnieć o wspólnotocie.

Człowiekowi dorosłemu potrzeba więc doświadczenia Kościoła, który jest wspólnotą, komunią Boga z ludźmi. Tak jak w życiu społecznym ludzie łączą swe siły dla osiągnięcia jakiegoś dobra, tak i w perspektywie wiary trzeba tego zjednoczenia dla osiągnięcia dobra najwyższego, jakim jest zbawienie. Kościół bowiem przewodzi swoim członkom na drodze do osiągnięcia królestwa Bożego, udzielając na tej drodze odpowiednich środków potrzebnych do tego celu³⁷.

„Taka świadomość wiary nie może pozostać tylko doświadczeniem wewnętrznym. Dojrzały człowiek wierzący musi tę wiarę wyrazić. W taki sposób powstaje wspólnota braterska, ale również wspólnota struktur kościelnych, konkretnych programów, spotkań i grup religijnych”³⁸.

Przeżywanie uczestnictwa we wspólnotocie Kościoła jest więc procesem. Dla każdego człowieka rozpoczyna się on wraz z przyjęciem sakramentu chrztu św.,

³⁵ Por. J. Kochel, *Katecheza ewangelizacyjna w nauczaniu pastoralnym Carlo Maria kard. Martiniego*, Opole 1999, s. 110.

³⁶ Por. tamże s. 140.

³⁷ Por. Jan Chryzostom, *Katechezy chrzcielne*, Lublin 1993, s. 101.

³⁸ Por. J. Kochel, *Katecheza ewangelizacyjna*, dz. cyt., s. 140.

który wprowadza nas we wspólnotę ludzi wierzących. Jest on początkiem budowania naszej komunii z Bogiem i braćmi. Następnie komuniam ta umacniana jest na drodze przyjmowania kolejnych sakramentów. Tak dzieje się np. w odniesieniu do sakramentu małżeństwa. Małżonkowie pobudzeni przykładem oblubieńczej miłości Oblubieńca (Boga) do swojej Oblubienicy (Kościoła) sami pragną obdarzać się taką miłością i zaświadczyć o niej wobec wspólnoty Kościoła. Następnie zobowiązują się do wprowadzenia do tej wspólnoty tych, których Bóg zechce powierzyć im na mocy przekazywania życia. W tym wymiarze małżonkowie powołani zostają do nowej roli, którą muszą odegrać we wspólnocie eklezjalnej. Stąd potrzebują zarówno umocnienia z jej strony, jak i sił i odwagi do własnego jej budowania. Dlatego też konieczne jest – przy okazji różnych spotkań, np. związanych z przygotowaniem katechetycznym rodziców do chrztu dzieci – przypomnienie o potrzebie żywego uczestnictwa we wspólnocie Kościoła, a także uświadamianie rodzicom, jakie zadania na nich spoczywają, jeśli chodzi o wprowadzanie dzieci do tejże wspólnoty. W czasie tych spotkań trzeba więc użyć takich sposobów i form przedstawiania wiary, aby zachęcać rodziców do coraz pełniejszego uczestniczenia we wspólnocie i przejawiania nieustannej troski o budowanie osobistej komunii z Bogiem i braćmi w wierze³⁹.

3. SZCZEGÓŁOWE KWESTIE ZWIĄZANE Z KATECHEZĄ CHRZCIELNĄ

3.1. Wybór imienia i prośba o chrzest

Tradycja nadawania imienia zapisana jest już w Piśmie Świętym. Można tu przywołać postać Elżbiety i Zachariasza, którzy nadają imię swojemu synowi, czy też liczne sceny zmiany imienia różnych osób przez Jezusa, jak chociażby Piotra, do którego Jezus zwrócił się i rzekł: „Ty jesteś Szymon, syn Jana, ty będziesz nazywał się Kefas – to znaczy Piotr”⁴⁰. Imię w życiu człowieka jest zatem bardzo ważnym elementem. W pewnym stopniu określa ono człowieka, nadaje mu charakter. Rodzice, którzy wydali na świat swoje dziecko, mają więc prawo do nadania swemu dziecku imienia, a nawet mają taki obowiązek. Ważne, by przy dokonywaniu wyboru kierowali się nie tylko współczesnymi trendami, ale by szukali przede wszystkim takiego imienia, które odnieść można do postaci biblijnej lub świętej, by w przyszłości ich dziecko mogło czerpać wzór ze swojego patrona.

Po nadaniu imienia, gdy tylko będzie to możliwe, rodzice powinni udać się do swojej parafii, aby dziecku mógł zostać udzielony chrzest. Zasadniczo powinien on mieć miejsce w czasie niedzielnej Eucharystii będącej pamiątką zmartwychwstania Jezusa. Jeśli zdrowie matki i dziecka na to pozwala, czas pomie-

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Por. *Chrzest dziecka. Modlitewnik i praktyczne rady dla rodziców i chrzestnych*, red. R. Bagiński, J. Kamiński, Płock 2010, s. 29-30.

dzy narodzinami dziecka a jego chrztem nie powinien być zbyt odległy, gdyż prośba o niego wyrażać ma troskę rodziców o zbawienie potomka. Dobrze jest również, gdy rodzice jeszcze przed narodzeniem dziecka zgłoszą chęć jego ochrzcenia, co umożliwi im spokojne, wcześniejsze uczestnictwo w katechezach chrzcielnych. Jeśli chrzest przypada w czasie Wigilii Paschalnej, dodatkowo podkreśliła to tajemnicę przejścia ze śmierci grzechu do nowego życia⁴¹.

Jednak każda prośba rodziców o udzielenie tego sakramentu ich dziecku powinna wypływać z ich głębokiej wiary i troski o jej przekazanie oraz o zbawienie dziecka. Po nadaniu imienia rodzice mogą uroczysto przedstawić je Kościołowi, prosząc, aby wspólnota ta je przyjęła i pomogła im w pielęgnowaniu Bożej miłości w sercu nowego członka rodziny Bożej.

3.2. Wybór rodziców chrzestnych

Zgodnie z tradycją Kościoła rodzice wybierają dla swojego dziecka rodziców chrzestnych, którzy będą pomagali im w katolickim wychowaniu ich dziecka. Mają to być zarówno świadkowie tego wydarzenia, jak i świadkowie wiary, gdyż w momencie chrztu dziecka zostanie nałożona na nich odpowiedzialność chrześcijańskiego wychowania nowo ochrzczonego. Według tradycji są to dwie osoby różnej płci, chociaż w myśl przepisów prawa do funkcji tej wystarczyłyby wybór jednej osoby⁴². Dobrą praktyką jest wybieranie tychże osób z grona najbliższej rodziny lub przyjaciół, aby mieć pewność, że osoby te w należyty sposób wypełnią powierzone im zadanie.

„Chrzest dziecka stanowi więc okazję dla rodziców i chrzestnych do ponownego odkrycia chrztu jako fundamentu chrześcijańskiego życia, zgodnie ze słowami Apostoła: *Wy wszyscy, którzy zostaliście ochrzczeni w Chrystusie, przyoblekliście się w Chrystusa (Ga 3,27)*”⁴³. Tak więc i dla rodziców chrzestnych konferencja chrzcielna, w której uczestniczą, może stać się okazją do osobistej weryfikacji ich życia wiary. Przez wysłuchanie konferencji, skorzystanie z sakramentu pokuty oraz poprzez udział w Eucharystii mogą oni pobudzić swoje sumienie i na nowo zadbać o pielęgnowanie własnej przyjaźni z Bogiem, gdyż od tego momentu tej przyjaźni będą musieli uczyć tych, którzy przez głębokie zaufanie zostali im powierzeni. Muszą więc również stać się żywymi świadkami wiary, tę wiarę sami przeżywać, gdyż zaufanie, jakim zostali obdarzeni, nakłada na nich ciężar odpowiedzialności za zbawienie drugiej osoby⁴⁴. W czasie kate-

⁴¹ Por. tamże, s. 26-27.

⁴² Por. *Rodzice chrzestni*, w: *Encyklopedia Kościoła*, t. 2, red. F.L. Cross, Warszawa 2003, s. 667.

⁴³ I Synod Diecezji Legnickiej 2007-2012, Instrukcja o przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, w: <http://synod.diecezja.legnica.pl/KSIEGA/TOMI/26-107.pdf> [dostęp 10.03.2015].

⁴⁴ Por. *Chrzest dziecka. Modlitewnik i praktyczne rady dla rodziców i chrzestnych*, dz. cyt. s. 30-31.

chezy chrzcielnej można więc również zachęcić zarówno rodziców, jak i rodziców chrzestnych do codziennej lektury Biblii. Wspólnie rozważane teksty przed liturgią chrztu św. mogą być dobrym początkiem dla takiej praktyki.

ZAKOŃCZENIE

Obok wielu pozytywnych aspektów, jakie niesie ze sobą katecheza chrzcielna, można także dostrzec pewne jej słabości. Czasami organizowana jest ona w pośpiechu, bez odpowiedniego przygotowania. „Często cechuje ją powierzchowność, improwizacja, brak pogłębionego przygotowania [...], słaby nacisk na działanie apostołskie, brak otwartości, trudności integracyjne, brak odpowiedniego języka, czasami infantylne formy”⁴⁵.

Jeśli katecheza chrzcielna, realizowana w niełatwych okolicznościach postępującej laicyzacji życia społecznego, zostanie dobrze przygotowana i wykorzystana, mimo wszystko będzie mogła stać się szansą rozwoju religijnego rodziców. Ponadto jej powodzenie zależy od wielu złożonych okoliczności. Jeśli uczestniczący w niej rodzice traktować ją będą jedynie jako konieczny do spełnienia obowiązek, to trudno będzie mówić o jakichkolwiek owocach. Jednakże, jeśli z wiarą odpowiedzą na skierowane do nich treści, katecheza ta z pewnością przyniesie owoce. Dzisiejsze zabieganie, natłok obowiązków i wielość propozycji na „szczęśliwe życie” płynących ze świata nie ułatwiają tego zadania. Jednakże już sama szansa spotkania i porozmawiania o sprawach wiary daje nadzieję przebudzenia. W tym kontekście warto pomyśleć również o atrakcyjności przekazu i stosowanych formach tak, aby mówienie o sprawach Bożych wzbudzało ciekawość i pozostawiało pewien niedosyt. Wiele też zależy od wspomnianej postawy i zaangażowania uczestników – katechizowanych, jeśli bowiem sami w tej katechezie odkryją szansę własnego rozwoju, szansę stania się prawdziwymi świadkami wiary, to rzeczywiście zarówno nasze rodziny, jak i nasze wspólnoty parafialne zaczną żyć nowym życiem.

SUMMARY

In the face of changes taking place in the modern world, it is noted for the need of constant stimulation to the living testimony of faith. That is why the aim of this article is to highlight the important role in stimulating the living witness of faith, and in raising awareness of parents of their duties and responsibilities, in relation to their children's full baptismal catechesis. Catechesis is an opportunity for their religious development, so that from the individual faith, they can move to the faith professed and shaped in the community of the Church and family. Today's hustling and variety of proposals for „*happy life*” flowing from the world do not appear to facilitate this task. However,

⁴⁵ R. Chałupniak, *Jaka katecheza dla dorosłych?*, dz. cyt., s. 88.

the chance to meet and talk about issues of faith gives hope to a new awakening. When catechesis is well prepared, it will undoubtedly be able to achieve its purpose.

Keywords

baptism, catechesis, family, parents, godparents, child, testimony of faith, religious development, upbringing, community of the Church

BIBLIOGRAFIA

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Pallottinum, Poznań 2003.

Dokumenty Kościoła

Dyrektorium katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce:

file:///C:/Users/Downloads/Dyrektorium_Katechetyczne.pdf [dostęp 05.01.2015].

Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*, Pallottinum, Poznań 1995.

Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, Pallottinum, Poznań 2001.

Międzynarodowa Rada ds. Katechezy, *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej*, Watykan 1990, red. A. Królikowska, tłum. K. Misiaszek, WAM, Kraków 2001.

Paweł VI, *Evangelium nuntiandi*, Pallottinum, Poznań 1991.

Sobór Watykański II, *Dekret o apostołstwie świeckich*, Pallottinum, Poznań 2005.

Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, Pallottinum, Poznań 2005.

Literatura przedmiotu

Brzezinka Z., *Katecheza przygotowująca rodziców do chrztu dziecka*: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/K/chrzcielna1.html> [dostęp 09.03.2015].

Chałupniak R., *Jaka katecheza dla dorosłych?*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. R. Misiaszek, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2002.

Chrzest dzieci, w: *Encyklopedia Kościoła*, red. F.L. Cross, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 2003.

Chrzest dziecka. Modlitewnik i praktyczne rady dla rodziców i chrzestnych, red. R. Bağiński, J. Kamiń, Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Płockiej, Płock 2010.

Chrzest, red. M. Śpiewakowska, R. Szpakowski, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2010.

Chrzest. Przygotowanie rodziców i chrzestnych do sakramentu chrztu świętego dzieci. Katecheza dorosłych w Archidiecezji Poznańskiej, Święty Wojciech, Poznań 2011.

Jan Chryzostom, *Katechezy chrzcielne*, Kerygma, Lublin 1993.

- Kochel J., *Katecheza ewangelizacyjna w nauczaniu pastoralnym Carlo Maria kard. Martiniego*, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1999.
- Marek Z., *Rzeczywistość chrztu w ujęciu polskiej katechezy*, w: *Chrzest na nowo odczytany*, red. J. Decyk, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2001.
- Misiaszek K., *Dorośli w procesie ewangelizacji i katechezy*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. Misiaszek, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2002.
- Rodzice chrzestni*, w: *Encyklopedia Kościoła*, t. 2, red. F.L. Cross, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 2003.
- Rusiecki M., *Katecheza chrzcielna*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, red. A. Szostek, B. Migut, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2000.
- Stala J., *Rola katechezy dorosłych w formacji katechetycznej rodziców*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2002.
- I Synod Diecezji Lednickiej 2007-2012, Instrukcja o przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka: <http://synod.diecezja.legnica.pl/KSIEGA/TOMI/26-107.pdf> [dostęp 10.03.2015].